

להלן מספר שאלות לדוגמא, שאלות אלה מקורן במבחנים שנערכו במהלך השנים. ליד כל שאלה רשום מה היה משקלה באותו מבחן (מבחינת ניקוד), כן רשום את מספר השורות שהוקצו לתשובה והפתרון שלה.

שאלה 1 (20%)

בעקבות אירוע של שוד מזוין בבנק, הוזעקה המשטרה למקום. השוטרת רוחמה אשר הגיעה ראשונה הבחינה בדמות חשודה נמלטת מזירת האירוע. לאחר מרדף קצר הצליחה השוטרת ללכוד את יובב המוכר לה מתוקף עבודתה כשוטרת מתחום עבירות הרכוש. מאחר והובא לידיעתה של רוחמה כי מזירת העבירה נתפסה כפפה ועליה שרידי דנ"א של השודד, פתחה רוחמה בכוח את פיו של יובב ונטלה מחלקה הפנימי של לחיו דגימת דנ"א לצורך השוואה. בדיקת מעבדה אישרה כי הדנ"א של יובב תואם את הדנ"א שנמצא מהכפפה. (20 נק')

א. במהלך פרשת התביעה מעוניינת המדינה להגיש את תוצאות בדיקת הדנ"א, הסנגור מתנגד. מה יהיו טעמיו, כיצד יחליט בית המשפט בסוגיה זו? (10 נק') (11 שורות)

פתרון:

מדובר בחיפוש חיצוני – ס"ק (12) של סעיף ההגדרות. לפי סעיף 2 (ג) יש לקבל הסכמת החשוד טרם עריכת חיפוש חיצוני בגופו. בכל מקרה לפי סעיף 3 (ב) לא ניתן לערוך חיפוש כזה בכוח. לפי סעיף 2 (ה) חיפוש ייעשה בידי שוטר בן אותו מין (פרט לחריגים המופיעים בסעיף). אשר על כן מדובר בחיפוש שנערך תוך הפרה של הוראות חוק החיפוש. כעת יש לבדוק, אם ההפרה תפעיל את כלל הפסילה הראייתית הקבוע בפס"ד בעניין יששכרוב – השיקולים שיישקלו – חומרת העבירה, אינטרס הציבור באכיפת הדין הפלילי כנגד עבריינים, מידת ההפרה והשפעת ההפרה על הראייה עצמה, תום הלב או הזדון של החוקרים, היות הראייה מדעית ועומדת על רגליים עצמאיות.

ב. הנח כי יובב שתק בחקירותיו במשטרה. האם עובדה זו אמורה להשפיע על החלטת בית המשפט בבקשת התביעה למעצרו של יובב עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, וזאת בהיבט עילת המעצר בלבד. (5 נק') 2 שורות

פתרון: לפי הלכת קורמן, יקשה על נאשם להפריך את חזקת המסוכנות שקמה בעניינו במידה ושתק בחקירתו במשטרה.

ג. הנח כי בהחלטתו קבע בית המשפט כי אין בנמצא ראיות לכאורה לביסוס אשמתו של יובב, אך החליט לשחררו לחלופת מעצר בית מלא בבית הוריו בפיקוח שני ערבים, וזאת לאור עברו הפלילי הכבד. (5 נק') 3 שורות

פתרון: כאשר בימ"ש קובע כי אין ראיות לכאורה להוכחת האשמה, אין באפשרותו לשחרר לחלופת מעצר, לכל היותר יוכל לקבוע ערבויות לצורך הבטחת התייצבות למשפט, ולא יותר מכך.

שאלה מס' 2 (10%)

מוראד ואליאס הינם אסירים המרצים עונשי מאסר בגין עבירות מין שביצעו. כנגד מוראד הוגש כתב אישום המייחס לו ביצוע מעשה סדום באליאס שעה ששהו יחדיו בתאם שבכלא. בתיק החקירה מצויה חוות דעת פתולוגית, לפיה נמצאו פצעי שפשוף בפי הטבעת של אליאס 24 שעות לאחר האירוע הנטען. סנגורו של מוראד מעונין לקבל לידי את תיקו הרפואי של אליאס בבית הסוהר וכן כל חומר רפואי אודות אליאס מחוץ לבית הסוהר. כיצד עליו לפעול והאם קיים בסיס משפטי לבקשתו ?

הסנגור יוכל לנקוט באחת משתי הדרכים הבאות - הגשת בקשה לגילוי חומר חקירה על פי סעיף 74 לחסד"פ: בקשה לקבלת צו להמצאת מסמכים לפי סעיף 108 לחסד"פ. לכל הליך יתרונות וחסרונות (יש לפרט בקצרה). המבחן שעל בית המשפט להפעיל בבקשה לפי סעיף 74 הוא מבחן משולב - מבחן הרלוונטיות - האם החומר המבוקש רלוונטי להגנת הנאשם; מבחן השליטה - האם החומר מצוי פיזית בידי התביעה או אמור היה להימצא בידיה (פרשת מסראווה). כמובן שהימנעות מכוונת מלהשיג חומר במהלך החקירה לא תחשב. עוד ישקול ביהמ"ש את מידת הפגיעה בפרטיותו של המתלונן. יש לערוך איוון בין זכותו של הנאשם להליך הוגן ולקבלת חומר העשוי לסייע בהגנתו לבין זכותו של המתלונן לפרטיות. בהתנגשות חזיתית בין שתי הזכויות תועדף הזכות למשפט הוגן. ככל שהרלוונטיות רחוקה יותר, וככל שהזיקה להגנת הנאשם נחלשת, כך יש ליתן משקל רב יותר לזכות הפרטיות. במקרה דנן, נראה כי חשיפת כל עברו הרפואי של המתלונן מיותרת. פוגעת בפרטיות במידה העולה על הנדרש ולא מוצדקת מבחינת הגנת הנאשם. לגבי תיקו הרפואי של המתלונן בבית הסוהר - יתכן ויימצא בו תימוכין לפצעי השפשוף שנצפו בפי הטבעת של המתלונן. כגון: עצירות כרונית שיכולה לגרום לפצעים שכאלה. על כן, יתכן ובית המשפט ייעתר לחשיפת תיק בית הסוהר.

שאלה מס' 3 (10%)

שושנה הגיעה למשטרה חבולה וסיפרה כי בעלה זאב, שוטר במקצועו, הכה אותה ואיים לרצוח אותה (סעיף 382ג) לחוק העונשין: תקיפה בנסיבות מחמירות - עבירה לפי סעיף 380 לחוק העונשין שנעשית כלפי בן זוג). בעקבות דברים אלה נחקר זאב, שהכחיש את הדברים מכל וכל. כטקטיקת חקירה הוחלט במשטרה לעשות שימוש בשתי חוקרות צעירות, במטרה שזאב הידוע כשוביניסט יישבר מהיפוך התפקידים ומחקירתו על ידי נשים. החוקרות אזקו את זאב בידי וברגליו, ופנו אליו בכינויי גנאי כגון "אתה אפס", "אתה לא גבר", צעקו עליו, התבדחו על חשבוננו, גרמו לו לבקש כמה וכמה פעמים לצאת לשירותים והתנהגו אליו בגסות כללית. סנגורו טוען כי נעשה שימוש באמצעי חקירה בלתי חוקיים. חוו דעתכם.

בפרשת הוועד למען עינויים נפסק, כי אמצעי חקירה לא נעימים - כחוסר שינה, כיסוי העיניים ואזיקים - יותרו רק כשהם באים לקדם צורך חקירה אינהרנטי. אין לנקוט בהם רק כדי להחליש כוח התנגדות. המטרה באיזוקו של זאב, כינויו "שפנף" וכיוצא באלו לא נועדה להגן על השוטרים, אלא להשפיל ולהחליש את כוח התנגדותו כדי להשיג הודאה.

שאלה מס' 4 (10%) 15 שורות

נתחו ובארו המשפט הבא - הביעו דעתכם באשר לנכונותו, תוך הבאת נימוקים התומכים בעמדתכם:

"המהפכה החוקתית השפיעה אמנם על תחומים רבים במשפט, אולם השפעתה בתחום 'סדר הדין הפלילי' כמעט ואינה מורגשת מאחר וזהו תחום דינוני".

משפט זה איננו נכון. אמנם, בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו - בשונה מהחוקות האחרות - אין פירוט אודות הגנות שונות במסגרת הליך פלילי (כגון: אי הפללה עצמית, זכות לסנגור). אולם, יש בהם שורת הגנות מהותיות (הזכות לחיים, לקניין, חירות). הנשיא ברק סבור כי כבוד האדם מהווה בסיס ראוי שניתן להשתית עליו זכויות אדם בהליך הפלילי גם אם הן אינן מופיעות בחוק (עם זאת, יש לזכור כי זכויות האדם אינן מוחלטות אלא יחסיות. לצורך זה קיימת פסקת ההגבלה). לכן, לדוגמא, לטעמו, חזקת החפות קיבלה מעמד חוקתי בעקבות חוקי היסוד. הוא הדין באשר לדרישה של כמות ראיות מעל לכל ספק סביר, דיני החיפוש והתפישה ודיני מעצרים (לרבות פרשנות עילות המעצר, חלופת מעצר וכמות הראיות הנדרשת לשם מעצר). ניתן להביא מספר דוגמאות עליהן עמדנו בהרצאות בעניין השפעת המהפכה החוקתית על סדר הדין הפלילי: **דיני מעצרים**: פרשת גנימאת (שינוי בנקודת האיזון בין אינטרס הציבור לזכויות הפרט), פרשת צמח (נכונות לשלם מחיר לצורך קיצור תקופת המעצר הראשוני); **שיפור זכויות עצירים ואסירים** (סעיף 1 (ב) לחוק המעצרים, פרשת עזאמי), **שינוי גישה לגבי חיפוש בגופו של אדם** (חוק החיפושים, פרשת גואטה, פרשת ליאוניד לוינ); **שינוי הלכה לגבי עיכוב ביצוע** (פרשת שוורץ); **כלל פסילה פסיקתי** (פרשת יששכרוב); **הגנה מן הצדק**

1. כנגד שמעון הוגש כתב אישום בעבירת אונס והחלה שמיעת ראיות בפני הרכב של שלושה שופטים בבית המשפט המחוזי. במהלך שמיעת הראיות בתיק הגיש הסנגור בקשה לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי. הרכב השופטים השומע את הראיות החליט לדון בעצמו בבקשה:

- (א) החלטת ההרכב אינה שגויה.
- (ב) החלטת ההרכב שגויה, דיון בבקשה לפי סעיף 74 חובה לקיים בפני דן יחיד ובמידת האפשר אצל שופט שלא דן באישום.
- (ג) החלטת ההרכב שגויה, דיון בבקשה לפי סעיף 74 חובה לקיים בפני דן יחיד ואך ורק אצל שופט שלא דן באישום.
- (ד) החלטת ההרכב שגויה, מאחר ובשל החלטה כזו הדיון הופך לדיון בבקשה לפי סעיף 108 לחסד"פ ועל כן תמנע מהסנגור זכות הערר המוקנית לו לפי סעיף 74.

התשובה היא א' – זאת לאור החלטת בית המשפט בפסק דין דרעי.

ב' – טעות מאחר ואין חובה לקיים בפני דן יחיד.

ג' – טעות מאחר ואין חובה לקיים בפני דן יחיד וגם לא "אך ורק" אצל שו' שלא דן באישום (לשון הסעיף).

2. במהלך עדותו של דוד במשפטו, בבית המשפט המחוזי בתל אביב, בו הוא מואשם בביצוע עבירת רצח, הוא החל מספר במענה לשאלות התובע, כי ביום הרצח הוא לא היה בעיר תל אביב כמיוחס לו בכתב האישום אלא בעיר אילת ונקב בשמות של שלושה מחבריו שהיו עימו יחדיו באותה העת. מה מבין הטענות שלהלן נכונה:

- (א) על בית המשפט לקבוע כי אין סמכות מקומית לבית המשפט המחוזי בתל אביב ולהעביר את הדיון בתיק לבית המשפט המוסמך.
- (ב) על הנאשם חובה לטעון טענה של "במקום אחר הייתי" וכן חובה עליו למסור את שמות עדי האליבי כבר בשלב ההקראה.
- (ג) במידה ובית המשפט בשלב ההקראה לא הזהיר את הנאשם בדבר חובתו לטעון טענת "במקום אחר הייתי" בשלב ההקראה יוכל הנאשם לעשות כן בכל שלב של המשפט.
- (ד) אם הנאשם מיוצג בייצוג מקצועי הולם כבר בעת ההקראה, ולא טען טענת "במקום אחר הייתי" לא יאפשרו לו זאת בהמשך אפילו בית משפט לא הזהיר אותו בדבר חובתו לטעון את הטענה בשלב ההקראה.

ג' – התשובה הנכונה – ע"פ 690/79 תורג'מן.

ב' – טעות לאור ע"פ תורג'מן. בנוסף אין חובה למסור את שמות עדי האליבי בשלב ההקראה וזאת כפי שנקבע בעניינו של אביטן.

ד' – טעות. בע"פ תורג'מן נאמר במפורש שאין חשיבות לשאלה אם היה מיוצג או לא.

3. אהרון, בעל חנות קטנה לממכר חומרי בנין, גילה כי נפתלי, הקופאי בחנות גנב מהקופה סכום של כ- 2000 ₪. אהרון התלונן ונפתלי נחקר באזהרה ובחשד לביצוע של עבירת גניבה בידי עובד (עבירה לפי סעיף 391 לחוק העונשין שעונשה מאסר עד 7 שנים). עם תום החקירה, העבירה המשטרה את כל חומר החקירה בעניינו של נפתלי לזבולון התובע המשטרה. זבולון החליט לסגור את התיק בעילה של "חוסר עניין לציבור" מאחר ובעיתונים היומיים ובתקשורת לא גילו כל עניין ציבורי בפרשת הגניבה. מה מהבאים נכון?

- א. זבולון פעל בחוסר סמכות מאחר והוא אינו תובע מהפרקליטות. בנוסף שגה זבולון בפרשנות שנתן ל"חוסר עניין לציבור"
- ב. זבולון פעל בסמכות למרות שהינו תובע משטרה. אך שגה בפרשנות שנתן ל"חוסר עניין לציבור".
- ג. זבולון פעל בסמכות למרות שהינו תובע משטרה, וצדק בפרשנות שנתן ל"חוסר עניין לציבור".
- ד. זבולון פעל בחוסר סמכות מאחר והוא אינו תובע מהפרקליטות. אך צדק בפרשנות שנתן ל"חוסר עניין לציבור".

תשובה: המושג, עניין לציבור אינו מתייחס למידת ההתעניינות של הציבור בתיק. אלא לפי פרשת גנור, יש לבדוק את התועלת שתצמח לקיום המסגרת החברתית על ידי העמדה לדין לעומת הנזק שייגרם למסגרת זו על ידי העמדה לדין ולתועלת שתצמח למסגרת באי העמדה לדין. בין שאר הדברים שיש לשקול - חומרת העבירה, הפגיעה בקורבן העבירה, אינטרסים נוספים שלחברה יש בהם עניין וכיוצא באלו. על-פי סעיף 12(א)(2) לחסד"פ, גם תובע משטרה יכול לשמש כתובע כאמור בסעיף 11 לחסד"פ. העבירה הנדונה הינה עבירת פשע (7 שנים), ולכן, לכאורה, היה על המשטרה להעביר את חומר החקירה אל פרקליט המחוז על-מנת שזה יחליט בדבר העמדה לדין. אולם, לפי סעיף 60(ג) (1) עבירות פשע שמצויות בתוספת הראשונה א' (כמו גם עבירה של גניבה בידי עובד) ניתן להעבירן לתובע המוסמך על-מנת שזה יחליט בדבר העמדה לדין. על-כן, הוא רשאי היה להחליט בדבר העמדה לדין.

4. נחמה הואשמה ברצח בעלה. הראיה המרכזית בתיק נגדה הוא דמו של הקורבן שנמצא על סכין בתא המטען של מכוניתה, נחמה מעוניינת להשתמש בכלל הפסילה החוקתית ולפסול ראיה זו מאחר והסכין נתפסה ללא צו חיפוש כדין. מה מהבאים נכון לאור פסק הדין בפרשת יששכרוב:

- (א) העובדה שמדובר בעבירת רצח מגדילה את סיכוייה לפסול את הראיה. מאחר וככל שהעבירה חמורה יותר כך צריך להקפיד יותר על חוקיות מעשייה הרשות החוקרת.
- (ב) העובדה שמדובר בעבירת רצח מגדילה את סיכוייה לפסול את הראיה, מאחר והיא נידונה בפני הרכב של שלושה שופטים.
- (ג) א ו- ב נכונות.
- (ד) העובדה שמדובר בעבירת רצח מקטינה את סיכוייה לפסול את הראיה.

תשובה: ד – היא הנכונה, חומרת העבירה זה שיקול לאי פסילת הראיה – שאלה בקושי בינוני.